

بسم الله الرحمن الرحيم

☐ درآمدی بر
اصول تحول فرهنگی

موضوع:

علوم قرآن: ۱۰۴۲ (قرآن: ۲۵۳)

گروه مخاطب:

- تخصصی (طلاب، دانشجویان، پژوهشگران و اساتید حوزه و دانشگاه)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۱۸۰۸

مسئلس انتشار (چاپ اول و باز چاپ): ۴۳۱۵

کتابهای پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۴۲۱

کتابهای مرکز فرهنگ و معارف قرآن / ۱۰۱

بهبخت پور، عبدالکریم: ۱۳۴۴ - درآمدی بر اصول تحول فرهنگی (با الهام از نزول تدریجی قرآن) / عبدالکریم بهبخت پور: تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز فرهنگ و معارف قرآن. - قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۸.

[۲۳۶] ص. - (مؤسسه بوستان کتاب: ۱۸۰۸. کتابهای پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی: ۴۲۱. کتابهای مرکز

فرهنگ و معارف قرآن: ۱۰۱) (قرآن: ۲۵۳. علوم قرآن: ۱۴۲)

ISBN 978- 964 - 09 - 0484 - 8 - ۳۷۰۰ تومان

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

ص. ع. به انگلیسی: Abdulkarim Bahjatpour. An Introduction to the Principles of Cultural

Development (Inspired by the Gradual Revelation of The Quran)

کتابنامه: ص. [۲۷۰] - [۲۱۲]: همچنین به صورت زیرنویس.

نمایه.

۱. فرهنگ اسلامی - تأثیر قرآن. ۲. قرآن - شأن نزول - تحقیق. الف. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه

قم. معاونت پژوهشی. پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. مرکز فرهنگ و معارف قرآن. ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه

علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. ج. عنوان.

۲۹۷/۱۵۹

ب. ۹ / ف. ۱۰۴ BP

۱۳۸۸

درآمدی بر اصول تحول فرهنگی (با الهام از نزول تدریجی قرآن)

عبدالکریم بهجت پور

تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
مرکز فرهنگ و معارف قرآن

بوستاق
۱۳۸۸

درآمدی بر اصول تحول فرهنگی (با الهام از نزول تدریجی قرآن)

- نویسنده: عبدالکریم بهجت‌پور
- تهیه: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز فرهنگ و معارف قرآن
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- لیتوگرافی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- نویت چاپ: اول / ۱۳۸۸ • شمارگان: ۱۵۰۰ • بهای: ۲۷۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ❖ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائی)، ص پ ۹۱۷ / ۳۷۱۸۵، تلفن: ۷۷۲۱۵۵-۷، ۷۷۲۱۵۴، ۷۷۲۴۲۶، ۷۷۲۴۲۶
- ❖ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
- ❖ فروشگاه شماره ۲: تهران، خ فلسطین جنوبی، دست چپ کوچه دوم (پشت)، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۵
- ❖ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲
- ❖ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰
- ❖ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۲۲۲۱۷۱۲
- ❖ فروشگاه شماره ۶ (ویژه جوانان): قم، ابتدای خیابان شهدا، تلفن: ۷۳۹۲۰۰
- ❖ بخش پکتا (بخش کتب اسلامی و انسانی)، تهران، خ حافظ، نرسیده به چهار راه کالج، نبش کوچه پاشاد، تلفن: ۸۸۹۴۰۳۰۳
- ❖ نمایندگی‌های فروش کتاب مؤسسه در داخل و خارج کشور (ضمیمه برگه نظرخواهی آثار انتهایی کتاب)

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS) یا ارسال شماره همراه خود به ۱۰۰۰۲۶۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدردانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته‌اند:

- اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: سیدرضا سجادی‌نژاد • سرویراستار: ابوالفضل طریقه‌دار • ویراستار: مهدی رفیعی‌موحد
- نماینده: فرج‌الله جهاندوست • چکیده عربی: سهیله خائفی • چکیده انگلیسی: مریم خائفی • فبیا: مصطفی محفوظی • مسئول واحد حروفنگاری و اصلاحات حروفنگاری: احمد مؤتمنی • صفحه‌آرایی: رمضانعلی قربانی و حسین محمدی • کارشناس و کنترل نمونه‌خوانی: محمدجواد مصطفوی • نمونه‌خوانی: سیدکاظم رضوی و سیدعلی قائمی • بازخوانی نهایی متن: نادعلی صالحی • نظارت و کنترل آماده‌سازی: بیژن سهرابی • کنترل فنی صفحه‌آرایی: سیدرضا موسوی‌منش • کارشناس طراحی و گرافیک و طراح جلد: مسمود نجابتی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی • اداره آماده‌سازی: حمید رضا تیموری • برنامه‌ریزی و کنترل تولید: امیر حسین مقدم‌منش • اداره چاپخانه: مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی.

۱	پیش‌گفتار	۹
۱۱	مقدمه	۱۱
۱۵	فصل اول: کلیات	۱۵
۲۵	۲۷ انواع و مراتب نزول قرآن	۲۵
۸۲		۸۲
۳۵	فصل دوم: تحول آفرینی قرآن	۳۵
۳۵	۳۷ تحول فرهنگی؛ ضرورت‌ها، ابعاد، چالش‌ها	۳۵
۳۶	۳۸ نقش ادیان در تحول فرهنگی	۳۶
۳۸	۴۰ تحول آفرینی اسلام	۳۸
۴۰	۴۲ نقش قرآن در تحولات فرهنگی جهان اسلام	۴۰
۴۳	فصل سوم: تحول فرهنگی را از کجا آغاز کنیم؟	۴۳
۴۳	۴۵ ضرورت روش در تحول فرهنگی	۴۳

۴۴	ضرورت خلوص دینی روش های تحول
۴۷	اصالت قرآن و اقتباس روش تحول آفرینی آن
۴۸	رابطه شناخت تحول فرهنگی قرآنی با نزول تدریجی
۵۰	اهداف و مقاصد نزول قرآن
۵۶	نقش نزول تدریجی در تحول همه جانبه
۵۹	ویژگی های محتوایی سوره های مکی و مدنی
۶۰	الف. مهم ترین ویژگی های محتوای سوره های مکی
۶۱	ب. ویژگی های محتوایی سوره های مدنی
فصل چهارم: نقش سبک ترتیب زمان نزول سوره ها در فهم بهتر تحول فرهنگی	
۶۳	تفاوت چینش قرآن مصحفی با چینش نزولی سوره ها
۶۶	۵۱ سبک تعلیمی قرآن
۷۳	۵۲ کشف مراد جدی خداوند و ترتیب نزول
۷۸	۵۳ سبک تفسیر بر اساس ترتیب نزول
۷۹	۵۴ رابطه سبک ترتیب نزول با روش های تفسیری
۸۱	فصل پنجم: مقایسه دو سبک تفسیر: ترتیب مصحفی و نزولی
۸۳	۱. تفاوت در ناحیه فهم محتوای آیات
۸۳	الف. اسباب نزول
۸۶	ب. مقایسه دو سبک تفسیری در مورد آیات تفسیری
۹۹	ج. فهم بهتر روایات تطبیقی - تنزیلی
۱۰۵	د. شناخت بهتر رابطه آیات مجمل با آیات مفصل
۱۱۲	ه. فهم بهتر علت به کار رفتن برخی الفاظ: مقارن

۲۸۱	و. فهم بهتر ارتباط میان برخی آیات مرتبط در یک موضوع	۱۲۱
۲۸۱	ز. توضیح مناسب تر وحدت درونی آیات یک سوره و ارتباط میان	
۲۶۰	سوره ها	۱۲۷
۲۶۸	فوائد سبک ترتیب زمان نزول در شناخت روش های هدایتی و تربیتی	۱۳۱
	الف. کشف صحیح تر ارتباط اصول و فروع تحول قرآنی	۱۳۲
۲۶۱	ب. فهم روش مند ایجاد تحول مثبت در فرد و جامعه	۱۳۷
۲۶۱	ج. فهم رابطه چالش ها یا پیام های دین	۱۳۹
۲۶۷	د. آشنایی با روند تکامل شخصیت پیامبر ﷺ متناسب با نزول پیام های الهی	۱۴۳
۲۶۷	ه. تقویت نگاه تربیتی و آموزش به مقوله تفسیر	۱۴۹
۲۶۷		
	فصل ششم: ملاحظات در باره سبک تفسیر ترتیب نزولی	۱۵۳
	مشروعیت تفسیر به ترتیب زمان نزول	۱۵۴
	ممنوعیت دخل و تصرف در قرآن رسنمی مسلمانان	۱۵۵
۲۶۷	فاضله این سبک تا فرجام	۱۵۶
۲۶۷	راه تطبیق سیر تحول کشف شده از قرآن بر جوامع امروز	۱۵۶
۲۶۷	دست یابی به جدول ترتیب زمان نزول سوره ها	۱۵۷
۲۶۷	دست یابی به ترتیب زمان نزول آیات	۱۷۲
	امکان تغییر نظم آیات در سوره ها	۱۷۴
	پیشینه تألیف تفسیر بر اساس ترتیب زمان نزول	۱۷۷
	فصل هفتم: نمونه هایی از اصول تحول فرهنگی با نگاه به نزول تدریجی	۱۸۱
	الف. طراحی هویت دینی مسلمانان در آغاز نزول	۱۸۲

۱۸۲	تعریف رابطه انسان با پروردگار و بالعکس
۱۸۴	تأثیر ب. آغاز تحول از اصلاح رفتار انسانی
۱۸۶	۱۸۶ ج. اصل تقدم هشدار بر بشارت
۱۸۹	۱۸۹ د. تقدم تذکر بر تعلیم
۲۱	۲۱ ه. ایجاد حس فقر و نیاز به پروردگار قبل از بیان وظایف بنده نسبت به
۱۹۲	۱۹۲ خدا
۱۹۶	۱۹۶ و. توجه به جریانات مخالف و تدبیر مناسب درباره آنها
۲۰۰	۲۰۰ ز. اصل انفعال دیگران
۲۰۳	۲۰۳ ح. اصل توجه به مبلغ و رسول در مراحل گوناگون تحول
۲۰۵	۲۰۵ خاتمه
۲۰۷	۲۰۷ کتاب نامه
۲۱۵	۲۱۵ آیات
۲۲۰	۲۲۰ روایات
۲۲۱	۲۲۱ اعلام
۲۲۷	۲۲۷ موضوعات
۷۷	۷۷
۷۷۱	۷۷۱
۱۸۱	۱۸۱ رجاء
۷۷۱	۷۷۱ رجاء

[illegible]

فرهنگ و تمدن کهن و متنوع بشری، از آغازین دوره‌های تاریخ تا کنون، هیچ کتابی را در حوزه هیچ مکتبی که صدق، صحت، استحکام و اعتبار تاریخی آن به روشنی و مقبولیت «قرآن» باشد، به خود ندیده است. خصوص متفکران و دانشمندان در برابر این کتاب الهی، ناشی از همین جفائیت و عظمت آن است. **جایگاه سترگ قرآن در شکل‌گیری کمال واقعی، صلاح، سعادت و نجات طیبه انسان، بر هر حقیقت پژوه واقع‌بینی آشکار است.** با توجه به این جایگاه ویژه، پژوهش مستمر و گسترده در معارف و علوم قرآن کریم با هدف دست‌یابی به تعالیم بلند و اصول اساسی اسلام و بهره‌مند شدن از آموزه‌های نورانی آن، بسیار ضروری است. از سوی دیگر گسترش و ترویج معارف قرآنی، نیازمند دست‌رسانی به اطلاعات نظام‌یافته و روزآمد از استعدادها و منابع انسانی متخصص است. «مرکز فرهنگ و معارف قرآن»، وابسته به پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، مفتخر است به عنوان یکی از مراکز تخصصی علمی در حوزه علوم و معارف قرآن در مسیر تحقق اهداف یادشده گام برداشته و در بخش‌های گوناگون پژوهش در علوم و معارف قرآن به

ایفای نقش می‌پردازد. امید است که این مرکز با ایجاد زمینه بهره‌مندی از معارف این کتاب الهی که تنها نسخه جاویدان سعادت انسان است و نیز با اجرای طرح‌های جامع، به منظور تعالی جامعه در پرتو انوار قدسی آن، گام‌های مؤثری بردارد.

این مرکز از آغاز تأسیس تاکنون، ده‌ها جلد کتاب در حوزه تفسیر، علوم قرآنی، دایرة المعارف قرآن کریم و دیگر موضوعات، تألیف و منتشر نموده است و اخیراً با نظر داشت تأکید مقام معظم رهبری - مد ظله العالی - بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، ذرّ ضیئة است همه توان خود را برای مشارکت در این امر خطیر به کار گیرد.

در این راستا، پژوهش «درآمدی بر اصول تحول فرهنگی با الهام از نزول تدریجی قرآن»، اثر فاضل گرامی، جناب حجة الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت پور را در دستور کار خود قرار داد. این پژوهش که بیش از دو سال به طول کشیده است، با تکیه بر منابع اصیل و تفحص در دریای بیکران قرآن، به ثمر نشسته است. همان‌طور که مؤلف محترم در مقدمه خود ذکر کرده، هدف از این نوشته، توضیح «نقش نزول تدریجی قرآن در ایجاد تحول فرهنگی و شیوة استخراج تحول همه‌جانبه از قرآن» است.

بد شایسته است از همه مسئولان، به ویژه جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای سعید بهمنی، مدیر محترم گروه علوم قرآنی و ناظر طرح، اعضای محترم شورای علمی گروه و جناب حجة الاسلام والمسلمین آقای سیدمجید پور طباطبائی که پس از انجام پژوهش، چند بار آن را به دقت مطالعه فرموده و تذکراتی را ابلاغ کرده‌اند، تشکر و تقدیر شود.

محمدصادق یوسفی مقدم به

مدیر مرکز فرهنگ و معارف قرآن